

Justitieutskottets betänkande

1982/83:23

om förverkande av knivar m. m. till förebyggande av våldsbrott
(prop. 1982/83:89 jämte motion).

Propositionen m. m.

I proposition 1982/83:89 har regeringen (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet föreslagit riksdagen att anta genom propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om förfarandet vid förverkande av vissa farliga föremål.

Rörande propositionens huvudsakliga innehåll hänvisar utskottet till vad som anförs i det följande under rubriken Utskottet på s. 2.

I samband med propositionen behandlar utskottet den under allmänna motionstiden väckta motionen 1982/83:1211 av Gunnel Jonäng (c). Motionsyrkandet redovisas på s. 2.

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till

Lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 3 § brottsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föremål, som på grund av sin särskilda beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan befaras komma till brottslig användning, må förklaras förverkat även i annat fall än som avses i 2 §.

Föreslagen lydelse

36 kap.
3 §¹

Förverkande får även i annat fall än som avses i 2 § beslutas i fråga om

1. föremål, som på grund av sin särskilda beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan befaras komma till brottslig användning,
2. andra föremål, som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa och som har påträffats under omständigheter som gav anledning att befara att de skulle komma till sådan användning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

¹ Senaste lydelse 1968:165.

2 Förslag till

Lag om förfarandet vid förverkande av vissa farliga föremål

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Har ett föremål som är ägnat att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa tagits i beslag och uppkommer fråga om förverkande av föremålet enligt 36 kap. 3 § brottsbalken, får frågan prövas av åklagaren, om föremålets värde uppskattas till mindre än femhundra kronor.

2 § I fall som avses i 1 § skall, med avvikelse från vad som i allmänhet är föreskrivet, gälla följande.

1. Beslut om förverkande skall meddelas skriftligen.
2. Den från vilken beslaget har skett får hos åklagaren anmäla missnöje med förverkandebeslutet inom en månad från det han fick del av det.
3. Anmäls missnöje skall åklagaren, om beslaget inte hävs, väcka talan om föremålets förverkande. Har detta inte skett inom en månad från det anmälan har inkommit till åklagaren, skall beslaget gå åter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

Motionen

I motion 1982/83:1211 av Gunnel Jonäng (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder i syfte att begränsa innehavet av knivar och liknande vapen.

Utskottet

Inledning

I en promemoria (Ds Ju 1982:5) Förverkande av knivar m. m. till förebyggande av våldsbrott, som utarbetats inom justitiedepartementet, föreslås lagstiftningsåtgärder för att motverka att knivar och andra tillhyggen används vid våldsbrott. Promemorian har remissbehandlats.

Promemorian och remissbehandlingen av den ligger till grund för propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vidgade möjligheter att ta i beslag och förklara förverkade knivar och andra farliga föremål som påträffas i situationer då det finns risk för att föremålen skall komma till användning vid våldsbrott. F. n. gäller att föremål som på grund av sin särskilda beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan befaras komma till brottslig användning får tas i beslag och förklaras förverkade. Nu föreslås att andra föremål, som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa och som har

påträffats under omständigheter som gav anledning att befara att de skulle komma till sådan användning, också får tas i beslag och förklaras förverkade. En följd av den föreslagna ordningen blir att farliga föremål som polisen tar ifrån någon i samband med frihetsberövande, t. ex. vid berusning, inte alltid behöver lämnas tillbaka vid frigivningen. Förslaget innebär också att polisen får möjlighet att ta hand om farliga föremål som påträffas i samband med oroligheter och bråk på allmänna platser.

I propositionen föreslås vidare att åklagaren skall få pröva frågan om förverkande i de fall då föremålets värde uppskattas till mindre än 500 kr. Denna ordning föreslås omfatta även fråga om förverkande i vissa fall av föremål som på grund av sin särskilda beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan befaras komma till brottslig användning.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 1983.

Överväganden

Utskottet har tidigare i skilda sammanhang framhållit angelägenheten av att samhället motverkar tendenserna till att vapen av olika slag i ökad utsträckning kommer till användning vid våldsbrottslighet (se JuU 1980/81:26 och 33 samt 1981/82:15 och 38). Det förslag som nu läggs fram i propositionen ger polisen vidgade möjligheter att ta hand om knivar och andra föremål som påträffas i situationer då det finns risk för att föremålen skall komma till användning vid våldsbrott. Enligt utskottets mening är förslaget väl ägnat att bidra till samhällets ansträngningar att försöka nedbringa våldsbrottsligheten.

Förslaget innebär enligt utskottets mening att de synpunkter som motiverat ett krav på ett mera generellt förbud mot att bära knivar och andra farliga föremål på allmän plats i stor utsträckning tillgodoses och att de olägenheter av praktisk och principiell art som skulle vara förknippade med ett sådant generellt förbud kan undvikas. Förslaget ger också uttryck för en enligt utskottets mening lämplig avvägning mellan intresset av att effektivt motverka brottslighet och intresset av att enskilda inte hindras att för legitima ändamål bära med sig föremål av det aktuella slaget. I den praktiska tillämpningen kommer naturligtvis att uppstå situationer då motsvarande avvägning måste ske. Härvidlag vill utskottet understryka vikten av att den föreslagna regleringen tillämpas så att de enskildas berättigade intressen inte kommer i kläm.

Önskemålet i motionen om åtgärder i syfte att begränsa innehavet av knivar och liknande vapen tillgodoses enligt utskottets mening av förslaget i propositionen.

Med dessa uttalanden avstyrker utskottet bifall till motionen och tillstyrker bifall till propositionen.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen antar det genom proposition 1982/83:89 framlagda förslaget till lag om ändring i brottsbalken,
2. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om förfarandet vid förverkande av vissa farliga föremål,
3. att riksdagen avslår motion 1982/83:1211.

Stockholm den 15 mars 1983

På justitieutskottets vägnar
BERTIL LIDGARD

Närvarande: Bertil Lidgard (m), Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Karin Söder (c), Arne Nygren (s), Björn Körlof (m), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Helge Klöver (s), Gunilla André (c), Karl-Gustaf Mathsson (s), Ulla-Britt Åbark (s), Sven Munke (m), Hans Petersson i Röstånga (fp), Hans Göran Franck (s) och Göran Ericsson (m).